

SỐNG

Bài của Trịnh gia Mỹ

Đầu năm, Thầy Phát ghé qua Orange County, và mặc dù không hẹn, chúng tôi lại có dịp cùng Thầy làm một Tiệc Tân Niên bỏ túi. Đông đủ thân hữu và gia đình vùng Orange County. Thầy Phát đi cùng gia đình người em mang đến cái bánh to có ghi hàng chữ “*Chúc Mừng Tân Niên THDL Nam Cali*”. Trông Thầy khỏe mạnh, vui vẻ và rất hồn nhiên làm mọi người cũng lây cái vui vẻ, hồn nhiên đó của Thầy.

Năm ngoái, họp mặt Điện lực ở Canada, cùng chuyến xe bus trên đường du ngoạn, thân hữu Phạm Duy Sử có nêu một câu đố “*Người chết nghĩ gì và làm gì?*” Không khí đang vui vẻ trên xe bỗng nhiên chùng xuống. Tất cả mọi người không ít thì nhiều, đều khởi lên một đôi điều suy nghĩ về cái chết. Tôi không hiểu anh Sử muốn nói *nghĩ* hay *nghỉ*? Vì tiếng người Nam cho nên dấu hỏi hay dấu ngã cùng phát âm giống nhau. Nhưng *nghĩ* hay *nghỉ* thì cũng vậy thôi bởi vì người chết thì có mắt nhưng không nhìn, có tai nhưng không nghe, có miệng nhưng không nói. Tôi cho đó là một câu hỏi mẹo. Một câu đố vui, nhưng không phải tự nhiên thoát ra mà có thể từ một sự tư duy, một trần trở rất thực tế, rất “*người*” của một người đang cận chiến với căn bệnh hiểm nghèo. Trong suốt chuyến đi mấy ngày đó, anh Sử nói nhiều, anh đã chủ động làm cho mọi người rất vui với những trận cười no nê, đáng nhớ.

Chia tay ai về nhà nấy nhưng câu đố của anh Sử thỉnh thoảng vẫn nhắc nhở tôi, vẫn giơ tay lên để đòi quyền được giải đáp, đòi được có câu trả lời. Thật ra anh Sử đã tự giải mã câu đố của anh ở trên xe ngày hôm đó rồi vì mọi người ai cũng cười cười, chẳng có gì để trả lời cả. (Hay là đang nghĩ đến những điều gì thực tế hơn? gần gũi hơn là cái chết đang còn quá xa xôi?). Người ta thường nói chết là hết, là xóa sạch những ân nghĩa, oán thù, thương yêu, danh lợi; có còn gì để nói? Nhưng đùa cho vui vậy thôi chứ làm sao hết cho được vì những nghiệp lành, nghiệp dữ vẫn còn nguyên đó để mà dẫn ta đi tái sinh. Anh Sử cũng cười cười khi cầm cái micro lên. Có gì đâu, *người chết nghĩ thờ và làm thỉnh* quý vị ơi. À thì ra thế. Một hơi thở ra, vào là sống. Một hơi thở ra, không vào là chết. Đơn giản như đang giỡn vậy mà có ai để ý tới? Hằng ngày chúng ta không mua mà vẫn có đầy những khí Oxy tràn ngập buồng phổi cho nên không cảm thấy quý trọng hơi thở. Cứ thử tưởng tượng một ngày đẹp trời nào đó hơi thở hắt ra một cái rồi không vào thì như con cá rần vượt vũ môn mà bị mắc cạn ôi chao là ngộp. Lúc đó thì những gì quý giá nhất trên đời cũng không thể sánh bằng hơi thở. Ai có đem cho cả gia tài bảo nói, bảo cãi thì chắc cũng không thềm, chắc cũng ... làm thỉnh.

Làm thỉnh nhưng mà nếu có phải ra đi ngay lúc đó thì bảo đảm là cũng còn âm ức (cho dù có làm bộ ra vẻ anh hùng như Trịnh Công Sơn hát hăm hăm ừ ừ *dù có ra đi lòng không buồn lắm*, không buồn lắm nghĩa là cũng có buồn đó chứ!) Hằng ngày ta gom bao điều để nhớ, để thương, để nói, để cãi ... nhét vào trong ký ức. Hằng ngày ta làm ơn cho bao nhiêu người và thọ ơn bao nhiêu người khác... Hằng ngày ta làm vui, làm buồn bao nhiêu người quanh ta... Hằng ngày ta tạo bao điều vô tình, lầm lỡ ... làm cho người khác buồn lòng mà ta không hay?... Hằng ngày, hằng giờ trong cuộc sống ta có bao thứ để nhận, để cho, và cái đầu óc của ta thì lúc nào cũng trôi bèo bọt về quá khứ hay bay bổng lang thang vào tương lai. Câu đố của anh Sử chợt dừng như tiếng chuông gõ một cái boong vào đầu óc đặc cứng của tôi, đánh thức nó dậy bằng cái điều mà lâu nay tôi có mà đã quên bằng: thờ và nói.

Ừ, tâm lý của chúng ta là vậy. Cái gì tự nhiên có thì mình lại thấy nó không quý, mình đâm ra xem thường, cho đó là cái gì tầm thường, không cần để ý. Ngược lại, những gì phải khó khăn, phải van xin, phải cầu khẩn mới có thì mới cho là quý, mới là trân trọng. Chứ gì nữa, thiệt tình là như vậy, hồi xưa lúc mấy ông đi theo “o” mấy bà đó, nhớ hôn? Nói muốn leo lười, nhịn muốn bẻ lồng ngực, nghe biết bao nhiêu điều oan ức mà cũng nín thinh, cũng nhe răng ra cười chứ đâu có dám trả lời ... mặc dù trong bụng thâm hăm he sao mấy mụ này khó chịu quá mức, mai một lọt vào tay ông rồi thì ông sẽ hành lại để trả thù ... cho hả dạ ông nhịn nhục bấy lâu. Đó là lúc còn quý chứ hông như bây giờ, màn thứ ba, mấy chục năm sau. Nói thì hà tiện từng tiếng (chắc là sợ nói nhiều rồi ra cái cảnh ... vợ chồng cùng nói cho hàng xóm nghe), còn không thì bà nói một tiếng thì ông đáp lại liền (chắc sợ hàng xóm chê Bà Vợ này lại lạnh hơn Ông Chồng, tui hông dám

nói là “*ăn hiếp*” đâu à nghe, quý vị đừng có hiểu lầm) làm mấy bà lâu lâu chột tính, tự hỏi chắc là cái đức ông chồng của mình già rồi sanh tật hay sao đây? Chứ mấy bà đâu có nghĩ ra là cái ông chồng yêu, ông chồng quý của mình bây giờ đâu có “*ke*” (Care) là có bà hay không vì bà bây giờ thuộc loại “*lạc xon*” rồi, có liệng cũng chẳng ai thèm lượm cho nên mấy ông tha hồ ngồi đó rung đùi coi football. Tha hồ ngồi đó lim dim đôi “*mắt cọp*” tìm vui nơi ly la de. Tha hồ ngồi đó đọc báo một cách thông thả mà không nhìn đến bà vợ đang tất bật lo buổi cơm chiều sau một ngày cũng đi làm, cũng mệt nhọc. Phải chi mấy ông anh hùng nhin những thói quen của mình một chút để phụ với mấy bà vợ một tay lo bữa cơm chiều, có phải là mấy bà sẽ được “*mát lòng mát dạ*” lắm không? Bữa cơm sẽ nhờ đó mà ngon lắm không?

Ca dao ta có câu: “*Râu tôm nấu với ruột bầu. Chồng chan, vợ húp gật đầu khen ngon*” mà ta quên tuốt hết. Lúc nào mấy bà cũng thui thủi một mình lo hết từ chuyện trong nhà cho đến ngoài cửa. Vậy mà ai nói ra ngoài này rồi thì “*Lấy đi phớt*” (Lady First) đâu cà? Sai bét! (Nhưng sự thật thì hông phải vậy đâu đó! Thử nghĩ hông còn bà nữa coi, còn ai cơm dâng nước rót, còn ai lâu lâu lái nhải những bài bản quen thuộc cho ông nghe “*vui tai*”. Lúc đó nếu có nhớ tới bà thì cũng dám khóc hu hu như con nít chứ hông phải chơi đâu à ghen!)

Hơi thở cũng vậy, mà hơi thở còn gần hơn chồng vợ nữa kia, bởi vì nó nối liền thân ta và sự sống, nó ở ngay trong ta, vậy mà có đời nào ta để ý. Có đời nào ta nhìn nó một cách quý trọng như ta quý trọng cái xe hơi mới tinh kéo từ hãng về? “*Ngay trong thai em thở Thiên cùng Mẹ, Khi chào đời em biết thở mình em.*” Cái điều tự nhiên vậy mà có ai nhớ cho đến khi đọc những lời thơ của Sư Cô Thích Nữ Chân Thiên? Ngay lúc vừa lọt lòng Mẹ, nếu cứ ngoan ngoãn nằm im re thì bà mẹ sẽ không chịu, bà sẽ dết vào đít mấy cái đến khi đứa nhỏ la lên “*khó quá, khó quá*” thì mới thôi, mà bà còn mong nó hét càng to càng tốt nữa kia vì bà cho như vậy buồng phổi nó mới nở (Đó là hơi thở chào đời đầu tiên và tiếng khóc vào đời đầu tiên đó quý vị ơi! Mà có ai hét vui quá, vui quá chưa vậy quý vị?) Mà buồng phổi là cái gì? Ai cũng biết đó là trung tâm của sự sống, của hơi thở. Mỗi ngày chúng ta ai cũng thở mà không biết mình thở, không quý trọng nó và đôi khi còn “*à biu*” (Abuse) nó nữa. Đang lái xe, gặp cái đứa nào “*cà chớn*” không biết lái xe mà cũng bày đặt lái, tự nhiên khi không xẹt ngang đầu xe người ta làm đang mơ màng nghe Khánh Ly hát chột giựt mình lạng quàng, chút xíu thắng không kịp là hích vô đít nó rồi. Ông Bùi Giáng viết: “*Tui đi tìm chốn vĩnh hằng. Bỗng nhiên lại gặp mấy thằng tử sinh*” là đúng lắm. Cái đồ mắc dịch. Hơi thở tự nhiên tăng tốc độ, gấp gáp như cái thắng kinh hoàng của mấy bánh xe. Hồn hà, hồn hên. Mà nếu có dòm vô kiếng xe ngay lúc đó thì cam đoan là chúng ta sẽ thấy cái “*dung nhan mùa hạ*” của mình cũng đang đỏ như những cánh hoa phượng rơi lả tả ở quê nhà.

Đã nói rồi mà, *khó quá, khó quá*. Giận dữ thì hơi thở nó cũng giận theo, trái tim nó cũng làm reo mà đình công như chơi đó quý vị ơi. Rồi chồng, vợ, con cái mình khổ chứ “*cái đồ mắc dịch*” kia nó có biết át giáp gì, nó chạy te mất rồi, nó có khổ đâu. Chưa kể trái tim mình nếu nó còn từ bi, nó còn thương hại mà miễn cưỡng đập sau khi nó gom tất cả những bức dọc của sự dồn nén, hất cao lên một cái như muốn búng cả đất trời rồi như hết xí quách, nó đập cà rề, cà rề theo cái kiểu “*Vé Rì Xi Lô*” (Very Slow) thì những người thân yêu của mình lại càng khổ hơn nữa. Lúc đó nếu cái tay có muốn dơ lên ôm chồng, ôm vợ một cái vào lòng cho ra cái vẻ âu yếm, nó sẽ không nghe lời (điều mà lâu rồi mình vì mãi lo chạy theo cái hơn thua bên ngoài mà quên mất). Lúc đó nếu cái môi có muốn nói vài tiếng cảm ơn mà mấp máy mãi vẫn không thốt nên lời (không phải như hồi năm, hể mở miệng ra là cộc cằn, muốn gây). Lúc đó nếu đôi mắt hấp háy có muốn liếc mắt đưa tình như hồi mới quen nhưng mà nó vẫn cứng ngắc, nó vẫn không động đậy! Đến lúc đó mình có hối hận, có ray rứt thậm nói *phải chi* thì đã muộn màng. Cái *phải chi* của một sự nhường nhịn rất ư là “*anh hùng*” đã không được xảy ra vì cái “*anh hùng rom*” của một cái ta chẳng “*anh hùng*” chút nào. Vì nếu ta “*anh hùng*” thiệt sự thì ta phải sống cho những người chung quanh, những người liên hệ mật thiết trong cuộc sống ta, chứ còn những “*cái đồ mắc dịch*” kia thì có nghĩa lý gì, nó chỉ là những cơn mưa bóng mây thoáng qua rồi mất. Vậy mà ta không làm được. Ta đã bỏ đi những bóng cây che mát đời mình để đổi lấy những bong bóng nước ảo cho đến khi sự thể đã sắp xếp, đã an bài. Vậy sao ta không tránh để khỏi thậm nói *phải chi* có phải là bao nhiêu người được nhờ không? Nhưng thử hỏi mấy ai làm được như vậy? Vì nếu làm được thì xã hội này chắc đã thành thiên đường rồi! Không còn địa ngục nữa.

Những lúc đối diện với những tình huống khó khăn, bực dọc sao không nhớ thử nói “*quây ờ mi nít*” (Wait a Minute : Đợi cho một chút) rồi ngồi yên, hít một cái thiệt sâu và thở một cái thiệt mạnh. Hít vô, thở ra vài cái thiệt sâu, thiệt mạnh như vậy rồi là quên tuốt hết đất trời chứ đừng nói chi những chuyện cón con kia. Thây kệ. Chuyện nhỏ. Nhưng mà có ai nhớ đâu quý vị. Gặp chuyện là thốc ra, là nhào lên ăn thua đủ, không có “*oong đơ*” gì ráo. Phải chi nhớ hít một cái thiệt sâu có phải là êm ru bà rù không? Nhà văn Mai Thảo lúc sinh tiền, nổi tiếng là người rất trọng tình nghĩa. Khi ông còn khỏe, những khi đi ăn với ông, ông thường gọi thức ăn đầy bàn rồi ngồi uống rượu và nói. Ông thích nói hơn ăn và chỉ ưa gọi thức ăn cho người khác. Khi ông nằm bệnh tôi đến thăm, lúc nào ông cũng nhắc nhớ tập thở nhẹ, hơi thở quan trọng lắm đấy, thẳng ... tập thở đúng phương pháp mà khỏi bệnh đấy, nhớ nhé.

Lời nhắc nhở của ông ân cần. Tôi có nghe lời, về nhà tập “*Thở vào tâm tĩnh lặng. Thở ra miệng mỉm cười*” được vài ngày. Sau đó quên mất hồi nào không hay. Cái hay thì quên, cái dở thì nhớ, mà nhớ hoài mới chết!

Nhớ cái gì? Nhớ cái “*nói*” quý vị ơi. Nói dai, nói dài, nói dở ... vậy mà vẫn ham nói. Nói hoài từ sáng tới chiều. Nói vì người khác thì ít mà nói vì mình thì nhiều. Cái gì cũng nói. Làm như không nói thì mình sẽ ứ hơi mà chết không bằng. Ông Bà mình dạy trước khi nói phải uốn lưỡi bảy lần. Nhưng đằng này mình thấy là nói, bộp chộp. Sợ không nói thì sẽ không còn dịp để nói chắc? Chưa có lần nào tui uốn lưỡi được một lần chứ đừng nói chi tới bảy, bởi vì nếu có uốn lưỡi được tới lần thứ bảy thì chắc là đã không dám nói. Ông Bà mình cũng dạy ... học ăn, học nói ... nghĩa là cái nói chỉ đứng đằng sau cái ăn thôi. (*mà cái ăn tui đã nhứt thì cái nói làm sao mà chịu nhì cho được!*) Học nói nghĩa là nói làm sao cho người nghe vui cái lỗ tai. Nếu có pha trò thì cũng làm sao pha trò cho nó có duyên, cho người ta cười được. Nếu có góp ý thì cũng làm sao góp ý cho thiệt tình chứ đừng có châm chọc, đừng có làm bộ góp ý mà nói những câu nghe “*nô phân*” (No fun), nghe tím ruột tím gan người khác. Học thì học vậy đó nhưng mà tui thấy tui chỉ nói những cái điều vì nhân ngã của tui mà thôi. Hề mở miệng ra thì lúc nào cũng bắt đầu bằng “*tui nghĩ ..., theo tui thì ..., tui cho là ..., tui thấy rằng ...*” Hoặc lâu lâu nếu có làm bộ ra cái vẻ khiêm cung thì cũng “*tui học được của mấy đứa con tui ...*” (ý là thăm khoe con tui giỏi đó quý vị ơi!) cái gì cũng thấy “*tui*” hết mà không thấy người khác. Cái gì tui cũng nhứt. Cái gì tui cũng biết. Cái gì tui cũng đúng. Cái ý của tui là ý trời, mọi người phải làm theo, hổng được cãi. Có khi tui còn giở giọng bà chằn “*Thằng chớ*” mà lạng quạng là chết với tui đó ghen! Ghê chưa?

Mà nói ra lời không chưa đủ, ở trong đầu tui nó cũng nói chuyện hà rầm quý vị ơi. Nó nói liên miên bất tận suốt ngày suốt đêm. Câu nói ai đó nói từ tuần trước tui đâu có để ý nhưng bỗng nhiên sáng nay “*nó*” chọt ló cái đầu ra, cười cười, đưa tay vẫy vẫy. Ở đâu không biết tự nhiên “*nó*” ủa tới một cái ào, đứng chinh inh trước mặt. “*Nó*” nhắc tui nhớ; ý chà, cái bà này chắc là bà muốn “*chơi*” tui đây, chớ khi không ông ứng bà hành hay sao mà nói giỡn cái kiểu gì kỳ cục vậy? Thế là “*nó*” ghim cái ý nghĩ đó trong đầu tui để chờ có dịp thì bung. Nói thẳng thì tui cũng e dè, sợ mất lòng rồi mất bạn mà không nói thì nó tức ời là tức cho nên thôi thì nói xa, nói gần làm sao cho “*đăng ấy*” phải nghe, phải suy nghĩ, phải đau lòng thì tui mới hả dạ (thật ra thì chắc cũng không muốn làm người ta đau lòng đâu, nhưng tức là ai biểu họ dám động tới tui chi). Cụ Tiên Điền Nguyễn Du viết “*Rằng hay thì thật là hay. Nghe ra ngậm đắng nuốt cay thế nào!*” tui ngẫm nghĩ ra thấy vậy mà đúng... Ủa, mà sao kỳ vậy cà? Cũng một câu nói nhưng sao tui lại không nói cho người nghe mát ruột mát gan mà lại làm cho người ta phải ngậm đắng nuốt cay là sao? Họ ngậm đắng nuốt cay thì tui đâu có được ăn xì rô nước đá nhận để mát lòng mát dạ tui đâu mà tui làm vậy chi? À, đó là vì trong đầu tui mãi lo nói lảm thảm một mình huyên thuyên nên không nhớ cái câu đã học trong sách Công Dân Giáo Dục hồi còn ở Tiểu Học rồi! “*Lời nói không mất tiền mua. Lựa lời mà nói cho vừa lòng nhau*”.

Thở và nói. Đó là hai điều làm nên sự khác biệt giữa người sống và người chết cũng như hai mặt của một đồng tiền sấp, ngửa. Mặt sấp và mặt ngửa tuy thấy là hai nhưng không phải hai vì chúng cùng ở trên một đồng tiền. Mặt sấp đi đến đâu, mặt ngửa đi đến đó, không thể tách rời. Chỉ có điều khi ta thấy mặt sấp thì không thấy mặt ngửa và ngược lại. Không thấy mặt ngửa không có nghĩa là không có mặt ngửa. Nó vẫn có ở đó, ta không nhìn thấy là vì nó ở phía bên kia mặt sấp. Sống và chết cũng vậy. Ở đâu có sự sống là ở đó có cái chết. Sống chết đi cùng nhau, không thể tách rời. Ta không nhìn thấy cái chết vì sự sống đang hiện diện,

nhưng không có nghĩa là không có cái chết. Sống chết ở trong ta đồng lúc, đồng thời. Từng giây, trong cơ thể ta có bao nhiêu tế bào đang chết để cho bao nhiêu tế bào khác sinh sản, nảy mầm. Cái chết nuôi dưỡng sự sống và sự sống là chuẩn bị cho cái chết. Con người có thể làm đủ mọi thứ kể cả thám hiểm và du lịch cung trăng, nhưng con người lại hoàn toàn không làm chủ được vận mạng của mình. Đã làm người thì ai cũng biết cuộc đời vốn vô thường. Cho nên mới có ta lộn tới lộn lui; sinh ra, chết đi rồi lại sinh ra. Có đó rồi mất đó (nhưng nếu mà ta ác nhơn, thất đức thì chưa chắc kiếp sau sẽ được lộn lên làm người đâu nghe quý vị). Tám mươi năm hay một trăm năm, quay qua quay lại đã hết. Không ai sống hoài nhưng mà điều chắc chắn là mọi người rồi sẽ chết. Đó là quy luật có và đủ mà không một ai trong chúng ta tránh khỏi. Đã có sinh thì phải có tử, chứ sống hoài thì còn đất đâu nữa cho mấy em bé ra đời? Mà cứ thử tưởng tượng đi, nếu cả thế giới này toàn là những người già lưng còng, gồi mỏi, gầy chổng đẫy đường thì chán chết đi chứ. Đâu còn có những người đẹp cho ta nhìn ngắm nữa! Cho nên có người già thì phải có em bé. Có mấy ông thì phải có mấy bà. Đó là sự cân bằng tự nhiên của tạo hóa. Sống là để sửa soạn cho cái chết cũng như mỗi ngày trong đời ta bước xa dần sự sống và đến gần với cái chết.

Chúng ta chắc chắn rồi sẽ để tang nhau. Chắc chắn rồi sẽ lần lượt đưa nhau ra nghĩa trang. Nhưng sao ta không để tang nhau ngay từ bây giờ, khi còn đang sống? Ta sẽ không bao giờ được gặp lại nhau bằng hình hài, tướng mạo này trong cuộc đời khác thì tại sao không làm vui lòng nhau lúc còn đang có nhau? Xin đừng đợi đến lúc đối diện với cái xác không hồn mới thốt lời xin lỗi mà hãy nói câu sám hối từ ở tận đáy lòng ngay khi ta phạm lỗi với người. Xin đừng đợi đến lúc người ta im hơi, không còn nghe được mới nói lời tha thứ mà hãy độ lượng bỏ qua trước những điều không vừa ý mình ngay khi nó vừa xảy ra. Có gì đâu, nhân vô thập toàn mà. Ý mình có nhiều khi mình còn chưa biết, thì người khác làm sao biết được. Xin đừng đợi đến lúc đứng trước huyệt lạnh rồi mới lựa những cảnh hoa đẹp nhất gởi theo cho nhau mà hãy cho nhau những cảnh hoa thân ái ngay từ giây phút này. Xin đừng đợi đến lúc tưởng niệm nhau mới thốt lên những câu tặng bốc mà hãy cho nhau lời khen tặng xứng đáng ngay từ bây giờ. (Cũng như có cái món gì ngon thì hãy cho ăn hết ngay hôm nay đi chứ đừng có đợi mai một ngòai trên bàn thờ rồi mới dọn). Hãy thổi kết những râu chuỗi bong bóng nước nữa mà hãy nhìn nhau bằng những ánh mắt chân tình thay vì lườm, háy. Mà nếu có lườm, có háy thì xin hãy bằng cái lườm, háy thương yêu. Hãy cho nhau những lời mắng nhiếc chân tình thay vì những câu xa xôi, bóng gió. Hãy cho nhau những nụ cười khi còn nhìn mặt nhau bây giờ. Hãy nói những lời êm ái, chân thật. Hãy bao dung, tha thứ cho nhau. Hãy thổi đi những làn gió hận thù để tặng nhau sự thanh thoi, hòa nhã cho mãi này khi ta rũ áo ra đi, trong lòng không hối tiếc và khi bạn ta dứt áo đi về, ta không còn ân hận vì mọi việc cần làm ta đã làm xong. Đến lúc chia tay thì vui vẻ chia tay thôi, chứ không luyến lưu, không níu kéo.

Hằng ngày ta đang chết, hằng giờ ta đang chết mà ta không để ý. Ta mãi lang thang và chỉ để ý đến nó khi nào cái ông bác sĩ trẻ đôi mắt sáng sau làn kính trắng báo tin chẳng lành. Liệu lúc đó có còn kịp cho ta để tang nhau không? Sao không để tang cho nhau, sao không để tang cho ta ngay từ bây giờ? Đừng đợi đến lúc chít vành khăn trắng lên đầu mới gọi là khăn tang. Đó chỉ là phong tục thế gian. Đó chỉ là miếng vải vô tri tạm cài lên đầu để nhắc cho ta biết là ta vừa già từ một người thân thương. Nó không nghĩa lý gì cả. Nó chỉ có nghĩa với những người chung quanh mà ta quen biết rằng ta vừa tiễn đưa một người về nơi mà từ đó họ đã đến. Mang miếng vải tang một năm, ba năm cũng chưa đủ, cũng không đủ và sẽ không bao giờ đủ cho ân nghĩa nặng sâu ta còn cưu mang. Cũng không cần cái băng tang trắng mới gọi là để tang mà chúng ta để tang cho nhau suốt đời, trong lòng. Hãy để tang cho nhau lúc ta còn nhìn thấy mặt nhau trong đời sống này. Hãy cho hết thương yêu, hãy nhận hết thù hận để không nhìn thấy đó là hận thù nữa. Một lời nói gay gắt. Một ánh mắt giận dữ ... *cháy tan ngày thân tiên* ... thì kệ nó, nhằm nhò gì? Mà nếu nó có làm cho ta đau lòng; thì thôi, đau lòng một lúc rồi cũng hết. Ta sống với nhau nguyên một đời chứ đâu có phải chỉ bằng một vài giây phút này đâu? Lời nói rồi sẽ theo gió mà bay đi. Ánh mắt giận dữ rồi cũng sẽ theo thời gian mà phai nhạt. Có quan trọng gì đâu. Bao lâu rồi, ta nghe những lời hát của Nhạc sĩ Trịnh Công Sơn, "*Sống trong đời sống cần có một tấm lòng*. Để làm gì em biết không? *Để gió cuốn đi* ..." Ừ, để gió cuốn đi thôi, cũng như gió sẽ cuốn đi những ray rứt, những bức mình của ta trong đời sống này và chỉ để lại những ân nghĩa thâm sâu ghi hằn trong tâm tưởng. Hãy cho hết mình, hãy sống hết mình để đến lúc ra đi ta an nhàn, ta thanh thoi không hối tiếc. Hãy dang hết đôi tay, mở rộng cả tấm lòng đón nhận những ân sâu nghĩa nặng để mai này khi đưa người ra đi ta không còn gì ray rứt. Hãy tận hưởng từng giây phút khi ta còn nhau để đến khi chia tay ta sẵn sàng, không bịn rịn. Hãy sống như một câu danh ngôn ... *Khi mở mắt chào đời, tôi khóc mà mọi người chung*

quanh ai cũng cười. Khi chết thì tôi cười mà sao mọi người chung quanh ai cũng khóc. Ước mong đó là những giọt nước mắt của cuộc chia tay không luyến tiếc!

Câu nói của anh Sử vui vui vậy mà đã làm tôi suy nghĩ một hồi lâu. Những khuôn mặt thân quen trong mấy tấm hình còn lưu giữ thỉnh thoảng lấy ra coi làm lòng tôi ấm áp. Bao nhiêu ân tình tôi nhận được từ những người chung quanh mỗi sáng, mỗi chiều là những hình ảnh đẹp ru tôi yên giấc mỗi đêm. Cái bánh tân niên ngọt ngào tình nghĩa. Cái hồn nhiên đôn hậu cùng nụ cười rộng mở của Thầy Phát và bạn bè trong nhóm Thân Hữu Điện Lực đã theo tôi một quãng dài. Không phải tôi ham ăn đâu quý vị ơi mặc dầu cũng có hơi chút chút. Nhưng tấm lòng của những người tôi biết bao quanh tôi, nuôi sống tôi trong những giấc mộng đẹp. Còn gì nữa? Còn nhiều chứ! nhiều những nụ cười và những giọt nước mắt vui sướng mà tôi chắc rằng sẽ không thể nào quên ...

Trịnh Gia Mỹ

Tháng 6 năm 2006